

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบการเข้าสู่อาชีพนักข่าวขององค์กรราชการและองค์กรเอกชน" ครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความเป็นมาของบุคคลก่อนที่จะตัดสินใจมาประกอบอาชีพนักข่าวในสังกัดขององค์กรทั้งสอง โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เข้ามามีส่วนกำหนดการตัดสินใจของผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพนักข่าว ตลอดจนได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานอาชีพ ตลอดจนลักษณะการสิ้นสุดของอาชีพนักข่าว ในลักษณะเปรียบเทียบระหว่างองค์กรของรัฐและเอกชน ซึ่งมีวิธีการที่นำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ดังนั้นผลของการวิจัย จึงสรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการตัดสินใจในการเข้ามาประกอบอาชีพผู้สื่อข่าว ประจำศูนย์ข่าวในประเทศ ของกรมประชาสัมพันธ์ พบว่าประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้ คือ ภูมิหลังทางสังคม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทุกคนแวดล้อมไปด้วยสมาชิกภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือไม่ก็เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีส่วนในการสร้างค่านิยมต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพในกรอบจำกัดเฉพาะหน่วยงานที่เป็นของรัฐเท่านั้น เนื่องจากมีความเชื่อที่ว่า การรับราชการน่าจะเป็นอาชีพที่สามารถสร้างความมั่นคงและเป็นหลักประกันให้กับชีวิตการทำงานของเขาได้

นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวทั้งหมดนี้ยังได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับสายงานที่พวกเขาประกอบอาชีพอยู่ด้วย เช่นจบการศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์ รวมทั้งการตระหนักถึงบุคลิกภาพโดยส่วนตัวของเขาเองว่า มีความเหมาะสมที่จะเข้ามาประกอบอาชีพงานข่าว

ในขณะที่เมื่อหันไปพิจารณาถึงปัจจัยในการเข้ามาประกอบอาชีพนักข่าวซึ่งทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐจะพบว่า ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ ภูมิหลังทางสังคมซึ่งมีส่วนกำหนดลักษณะขององค์กรที่สังกัด เนื่องจาก

สมาชิกภายในครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ แต่การที่เขาเลือกที่จะประกอบอาชีพงานช่างก็เพราะมีภูมิหลังที่ใกล้ชิดกับอาชีพนี้มาก่อนหรือไม่ก็เป็นคนที่ชอบติดตามข่าวสารข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในสังคมตั้งแต่เมื่อครั้งยังไม่ได้เข้ามาประกอบอาชีพนี้

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การศึกษาก็มีส่วนสร้างพื้นฐานความรู้ให้เขาได้ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้มาประกอบอาชีพ แต่ในเวลาเดียวกัน การได้รับคำชักชวนให้เข้ามาลองสัมผัสกับงานช่างของคนที่อยู่ในแวดวงนี้มาก่อนก็มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพของนักข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้นบุคลิกภาพความสามารถในการเขียนยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กลายมาเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่ทำให้นักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐตระหนักว่าเขาเหมาะกับสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น

2. จากการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของผู้สื่อข่าว ประจำศูนย์ข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีของนักข่าวซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ พบว่า

สภาพแวดล้อมดังกล่าวได้แก่ ลักษณะหรือประเภทขององค์กร นโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร, ผู้บังคับบัญชา, ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของนักข่าว รวมทั้งเพื่อนร่วมงาน

ลักษณะหรือรูปแบบขององค์กร ที่ฝ่ายหนึ่งเป็นองค์กรของทางราชการ และฝ่ายหนึ่งเป็นองค์กรที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ ย่อมมีส่วนทำให้บรรยากาศของสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กรทั้ง 2 แห่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งความแตกต่างนี้เองมีส่วนส่งผลกระทบต่อไปยังลักษณะของการปฏิบัติงาน, การวางตัว และการปรับตัวของสมาชิกภายในองค์กรแต่ละแห่งด้วย

องค์กรสื่อสารมวลชนที่เป็นหน่วยงานของรัฐ จะเป็นองค์กรที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานอยู่ในรูปที่เป็นลายลักษณ์อักษรมี

ความชัดเจนในการอ้างอิงเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีจำนวนผู้บังคับบัญชาในปริมาณที่มากกว่า ในขณะที่องค์กรสื่อสารมวลชนที่เป็นหน่วยงานของเอกชนจะใช้วิธีการบอกเล่าแบบปากต่อปากเพื่อให้สมาชิกภายในองค์กรรับทราบแนวทางและนโยบายในการปฏิบัติงานภายในองค์กร

นโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร จะเห็นได้ว่า กรมประชาสัมพันธ์นั้นได้รับการก่อตั้งขึ้นมาเพื่อจุดมุ่งหมายในการเป็นกระบอกเสียงของรัฐและมีจุดประสงค์ย่อยอื่น ๆ อีก ส่วนทางด้านหนังสือพิมพ์สยามรัฐก็กำเนิดขึ้นมาเพียงเพื่อต้องการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการสอนประชาธิปไตยแก่ประชาชนไปในตัว อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปนโยบายดังกล่าวก็คลาดเคลื่อนไปด้วย

สภาพแวดล้อมที่ประกอบไปด้วย ลักษณะขององค์กร, ผู้บังคับบัญชานโยบายในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ซึ่งนักข่าวหรือผู้สื่อข่าวแต่ละคนได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นี้เอง ส่วนสำคัญในการสร้างผลกระทบต่อสถานภาพของตัวผู้สื่อข่าวหรือนักข่าวแต่ละคน สำหรับการยอมรับนับถือที่มีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของนักข่าวผู้นั้น

จะเห็นได้ว่า สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในบางโอกาสนักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐจะได้รับอิสระในการแสดงออกของบทบาทในอาชีพมากกว่าผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของสมาชิกระดับสูงของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แต่ในขณะเดียวกัน ลักษณะของการเกิดความขัดแย้งของการแสดงออกของบทบาทตามหน้าที่ของนักข่าว ปรากฏว่า นักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐมักจะมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกันมากกว่า ในกรณีของผู้สื่อข่าวกรมประชาสัมพันธ์ เพราะความที่ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มักจะถูกกำหนดกรอบให้แสดงบทบาทไปตามแนวทางดั้งเดิมที่สมาชิกภายในองค์กรเคยปฏิบัติมาอย่างไรก็ปฏิบัติไปตามนั้น ซึ่งก็มีผู้สื่อข่าวบางคนเท่านั้นที่เกิดความรู้สึกขัดแย้งต่อบทบาทเช่นนี้

ในขณะที่นักข่าวของสยามรัฐมักจะกล้าแสดงปฏิกริยาตอบโต้ต่อสิ่งที่ทำให้เขาเกิดความขัดแย้งมากกว่า

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของทั้ง 2 องค์กร พบว่า สื่อมวลชนของสยามรัฐจะเป็นหน่วยงานที่ถูกดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้บังคับบัญชาหลายชั้นตอน และหลายระดับไปจนถึงคณะรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล ดังนั้น ผู้สื่อข่าวขององค์กรนี้จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของคณะรัฐบาลที่ก้าวขึ้นมาปกครองประเทศด้วย

ในขณะที่สื่อสารมวลชนที่เป็นของเอกชน จะมีสายงานของการบังคับบัญชาในช่วงสั้น ๆ และขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจในองค์กรไม่กี่คน ดังนั้น สมาชิกขององค์กรนี้จึงมีความเป็นอิสระในการทำงานมากกว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์

3. การยุติบทบาททางอาชีพงานข่าว ในที่นี้หมายถึง การสิ้นสุดในการประกอบอาชีพเป็นการชั่วคราวของผู้สื่อข่าว ที่ทำงานประจำอยู่ในศูนย์ข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีของนักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ปรากฏว่า

การยุติบทบาทในการทำงานของนักข่าวมักจะมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากความขัดแย้ง และความไม่เข้าใจกันระหว่างตัวนักข่าวกับผู้บังคับบัญชา ในกรณีของคุณปราโมช รัฐวิจิตร ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ ปรากฏว่า เขาต้องยุติการทำงานให้กับกรมประชาสัมพันธ์เป็นการชั่วคราวในสมัยที่รัฐบาลชุดที่นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นมารับผิดชอบในการบริหารประเทศ ด้วยเหตุผลที่ผู้นำรัฐบาลกล่าวหาว่าคุณปราโมชมีจิตใจฝักใฝ่ต่อการปกครองของลัทธิคอมมิวนิสต์ และเนื่องจากรัฐบาลชุดดังกล่าวมีความหวาดกลัวการแพร่ระบาดของลัทธิการปกครองนี้เป็นอันมาก ดังนั้นเมื่อรัฐบาลเชื่อว่า ใครที่มีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาลในเรื่องของการปกครองประเทศ เมื่อใดก็มักถูกโยนให้เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เสียทั้งหมด

คุณปราโมช จึงถูกคำสั่งพักงานอยู่สมัยหนึ่ง จนในที่สุดรัฐบาลชุดนี้ก็ปกครองประเทศได้ไม่นาน รัฐมนตรีจากรัฐบาลชุดใหม่ซึ่งรับผิดชอบต่อกรมประชาสัมพันธ์ก็เรียกตัวคุณปราโมชให้กลับมาร่วมงานที่ศูนย์ข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์

สำหรับในกรณีของการยุติบทบาททางอาชีพไว้ชั่วคราวของนักข่าว หนังสือพิมพ์สยามรัฐ พบว่า มีสาเหตุใกล้เคียงกัน นั่นคือ เกิดจากการที่นักข่าวมีความคิดเห็น

ขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชา เช่นในกรณีของคุณอัศศิริ หรือคุณบรรยง นอกเหนือจากนั้นยังเกิดขึ้นมาจากการที่ภายในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์สยามรัฐมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ ได้แก่ ตำแหน่งบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาค่อนข้างเร็วและบ่อยครั้ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อปลุ่่นักข่าวที่มีตำแหน่งในหน้าที่การงานอยู่เดิมให้ต้องปรับตัวไปตามความประสงค์ของผู้บังคับบัญชาคนใหม่ เช่น การถูกย้ายหน้าที่ให้ไปรับผิดชอบในหน้าที่อีกรายงานหนึ่ง ดังกรณีของคุณแสงไชย ที่ถูกจับย้ายออกจากงานข่าวเศรษฐกิจให้ไปรับผิดชอบข่าวกีฬา จนคุณแสงไชยต้องตัดสินใจลาออกจากการมีสถานภาพเป็นนักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่ง บรรดานักข่าวทั้ง 3 คนนี้ก็หวนกลับเข้ามาร่วมงานกับหนังสือพิมพ์สยามรัฐอีกครั้ง ในยุคสมัยของบรรณาธิการคนใหม่ที่มีใช้บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาเดิมที่ทำให้เขาต้องลาออก

ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ อุปสรรคจะเกิดขึ้นสำหรับนักข่าวซึ่งเป็นข้าราชการอยู่ในกรมประชาสัมพันธ์แล้ว ผู้ศึกษาค่อนข้างจะเป็นคนแปลกหน้าสักหน่อยสำหรับศูนย์ข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะผู้ศึกษากับผู้ให้ข้อมูลบางท่านไม่เคยมีการติดต่อสัมพันธ์กันมาก่อน ประกอบกับถ้าผู้ให้ข้อมูลผู้นั้นเป็นบุคคลข้างพูดข้างคุยหน่อย หรืออาจจะเ็นดูว่าผู้ศึกษามีวิญญูณน้อยกว่าก็อาจจะรอดตัวไปได้ ข้อมูลที่ต้องการอย่างเต็มที่ แต่ถ้าหากผู้ให้ข้อมูลเป็นคนไม่ค่อยจะข้างพูดแล้ว ผู้ศึกษาต้องเตรียมคำถามหลายข้อกว่าจะได้ข้อมูลที่ต้องการออกมา อย่างไรก็ตาม ยังนับว่าเป็นเรื่องที่โชคดีกว่า เพราะบุคลิกลักษณะของผู้ให้ข้อมูล บางประเภทหลังนี้มีจำนวนน้อยมาก

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษาเรื่องการเข้าสู่อาชีพนักข่าวในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างนักข่าวที่สังกัดองค์กรสื่อสารมวลชนที่เป็นหน่วยงานของเอกชนและราชการ เท่านั้น แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมแล้ว ยังมีองค์กรสื่อสาร

มวชนบางแห่งที่เป็นของรัฐวิสาหกิจ อาทิเช่น องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งไม่ได้อยู่ในขอบข่ายของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้นการศึกษาด้านนี้จึงยังสามารถศึกษาได้อีกเช่น

1. ศึกษาเปรียบเทียบการเข้าสู่อาชีพของนักข่าว ทั้ง 3 หน่วยงาน ที่มีเจ้าของต่างกัน อาทิเช่น องค์การสื่อสารมวลชนที่เป็นเอกชน, รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ
2. ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะองค์การสื่อสารมวลชนที่เจ้าของหรือผู้ดำเนินงานมีลักษณะเดียวกัน เช่น องค์กรเอกชน VS องค์กรเอกชน
3. ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะนักข่าวที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การสื่อสารมวลชนประเภทเดียวกัน เช่น ศึกษาเปรียบเทียบการเข้าสู่อาชีพระหว่างหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งกับอีกหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง
4. ศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกัน แต่เปลี่ยนผู้ที่จะมาเป็นประชากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย